

İFLAS ERTELEME TALEBİNDE BULUNAN GRUP ŞİRKETLERİNDE “KEFALET” ÇELİŞKİSİ*

Yrd. Doç. Dr. Fatih KAPLANHAN**

ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4138-1148

Makalenin Geldiği Tarih: 30.01.2017 **Kabul Tarihi:** 13.10.2017

* **Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK–ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.**

** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Finans Bölümü Öğretim Üyesi.

ÖZ

“İflas erteleme” uygulaması Türk hukukunda ilk kez 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 324. maddesinde düzenlenmiştir. Daha sonra ise yeni TTK’nın 377. maddesinde iflasın ertelenmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu maddede özetle; *şirketin mali durumunun bozulması halinde* mahkemeye iyileştirme projesi sunularak iflasın ertelenmesi istenebilir. Uygulamada; ortakları aynı veya büyük oranda benzer olan (grup) şirketleri her ne kadar ayrı tüzel kişilikler olsa da birbirlerine gerek ortakları bakımından gerekse kefalet, taşeronluk vs ilişkileri bakımından bir birlerine çok sıkı bağlı olabilmektedir. Bu sebeple grup şirketlerinden herhangi birisinin mali durumunun bozulması veya aktiflerinin pasiflerini karşılayamaması durumunda grup şirketlerinin de mali durumu bozulabilmektedir. Bu durumda ayrı tüzel kişilikler olarak bu grup şirketlerinin her biri İflas Erteleme talebinde bulunmaktadır. Grup şirketlerinin açtıkları iflas erteleme davalarında, şirketlerin birbirlerine olan kefaletlerinin yorumlanması farklılık arz etmektedir. Henüz mevzuat ve teamül oluşmadığı için farklı yorumlar farklı uygulamalara sebep olmakta bu da telafisi mümkün olmayan hatalara neden olmaktadır. Bu çalışmada da iflasın ertelenmesi başvurusunda bulunan grup şirketlerinde yaşanan; kefalet yorumu sorununa değinilerek çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: iflasın ertelenmesi, grup şirketler, kefalet, ihtiyari/mecburi dava arkadaşı.

CONTRADICTION OF “GUARANTEE” AS REGARDS
TO GROUP COMPANIES THAT HAVE MADE A
REQUEST FOR BANKRUPTCY POSTPONING

ABSTRACT

The practice of “Bankruptcy Postponing” in Turkish law first came about with the provision in Article 324 of the Turkish Commercial Code numbered 6762. The practice of “Bankruptcy Postponing” in Turkish law first came about with the provision in Article 324 of the Turkish Commercial Code numbered 6762. Later, regulations were made regarding the postponing of bankruptcy in Article 377 of the new Turkish Commercial Code. In summary of this Article: in the event that the financial situation of the company deteriorates, postponement of bankruptcy may be requested upon presenting a project of improvement to the court. In practice: group companies whose shareholders are the same or very similar, even though they are separate legal entities, can be tight-knit in terms of shareholders, guarantee, subcontracting etc. relations. For this reason, the financial situation of the group companies may deteriorate in circumstances where any one of the companies’ financial situation deteriorates or where the assets of the companies do not meet the liabilities. In this case, every one of the group companies as a separate legal entity make a request for postponement of bankruptcy. In lawsuits filed by group companies for postponement of bankruptcy, the interpretation of the companies’ suretyship as regards to each other will differ. As there is lack of legislation and practice, different interpretations lead to different implementation thus leading to errors with no remedies. The problem of guarantee interpretation as regards to group companies who have requested postponement of bankruptcy will be addressed and solution suggestions will be given in this study.

Keywords: Bankruptcy Postponing, group company, guarantee, facultative/obligatory joinder of parties.

1. GİRİŞ

“İflasın Ertelenmesi” uygulaması muhtelif sebepler ile mali sıkıntıya düşmüş ancak mevcut işleri ve şirketin potansiyelleri nazara alındığında orta vadede sıkıntıları aşma ihtimali yüksek, özellikle büyük şirketlerin kurtarılması ve ticari faaliyetlerine devam etmeleri gibi birçok açıdan önemlidir. Kapanan her şirketin, sadece şirket sermayedarları için değil, tedarikçileri, çalışanları ve ülke kaynakları için de bir kayıp olduğu düşünülürse, iflasın ertelenmesi kurumunun önemi daha da pekişecektir. Özellikle küreselleşen dünyada şirketlerin tek başlarına bağımsız işletmeler olmayıp diğer tüzel kişilikler ile olan ticari-mali ilişkilerini düşündüğümüzde “iflas erteleme” uygulamasının ciddi sorumluluklar gerektirdiği aşikârdır. Bu derece önemli bir uygulamanın mevzuatımıza girmesi ve uygulamasının çok eskiye dayanmaması uygulama esnasında bir takım çelişki ve sorunlara neden olmaktadır.

İcra ve İflas Kanunu’na 2003’de girmiş olan iflasın ertelenmesi kurumunun uygulanması ile ilgili olarak vergi ve kamu icra mevzuatlarında gerekli düzenleme ve uyarlamalar yapılmadığı için de sorunlar olduğu görülmektedir. Bu “İflas erteleme” uygulamasında grup şirketlerinde yaşanan kefalet çelişkileri de ortaya çıkan önemli problemlerden birisidir. Bu çalışmada ilgili sorun ortaya konulduktan sonra çözüm önerisi sunulacaktır.

2. İFLAS ERTELEME VE MADDİ ŞARTLARI

27846 sayılı Resmî Gazete’de, 14.02.2011 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 377. maddesi iflasın ertelenmesi durumunun nasıl oluşacağı yönünde bir çerçeve çizmektedir. Bu maddeye göre şirketin borçlarını ve yükümlülüklerini karşılamada sıkıntı doğacağı yönünde işaretler belirmeye başlamış ise bir ara bilanço düzenlenmek zorunluluğu ve şirket aktiflerinin, şirket yükümlülüklerini karşılamaya yetmediği durumda ise şirket yetkililerinin mahkemeye başvurarak şirketin iflasını talep etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğü yerine getirmemenin yasal karşılığı vardır ve yetkilinin bu yükümlülüğü yerine getirmemesi İcra ve İflas Kanunu’na göre suçtur.^[1]

Şirketlerde yaşanan iflas riski her dönemde görüleceği ve yapısal olabileceği gibi kriz dönemlerinde yaşanabilecek konjonktürel bir durum da olabilir. Yani

[1] İcra ve İflas Kanunu madde 345/a – (Ek: 18/2/1965-538/137 md.; Değişik: 31/5/2005 - 5358/16 md.) İdare ve temsil ile görevlendirilmiş kimseler veya tasfiye memurları, 179. maddeye göre şirketin mevcudunun borçlarını karşılamadığını bildirerek şirketin iflasını istemezlerse, alacaklılardan birinin şikâyeti üzerine, on günden üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

şirketin iş ortakları ile yaşadığı ödeme sıkıntıları, vade riskleri, döviz kurundaki ani değişiklikler, uzun vadeli alacakların doğurduğu sıkıntılar vb. hususlar da şirketin iflasının talep edilmesini gerektirecek sonuçlar doğurabilirler. Bu şekilde ortaya çıkan ve geçici sorunların oluşması durumunda; İcra ve İflas Kanunu'nda şirkete döviz borçları konusunda kur sabitlemesi yapılması, kamu alacakları varsa bu alacakların tecili ve taksitlendirilmesi, şirketin yaklaşan ödemeleri konusunda şirkete tatil imkânı temin edilmesi, kredi alacakları durumunda bunların yeniden düzenlenerek vadelenmeleri vb. şekillerde çözümler sunulmaktadır. Yapısal sorunlar haricinde (konjonktürel) sıkıntıya düşmüş şirketlerin çoğunun ekonomik faaliyetlerine devam etmesinin şirketin sonlandırılmasından çok daha makul bir seçenek olduğu da ekonomik açıdan açıktır. Şirketin ekonomideki yeri, yarattığı katma değer, sağladığı istihdam, üretimi gibi olgular düşünüldüğünde şirketin devamını sağlayacak yasal kurumların oluşturulması tabidir.

Amacı bakımından iflasın ertelenmesi irdelendiğinde farklı doktrinsel görüşler mevcuttur. Söz konusu görüşler iflas erteleme kimin yararına olduğu hususunda toplanmaktadır.^[2] Bir görüşe göre; iflasın ertelenmesinin öncelikli amacı, erteleme kapsamındaki şirketin ya da kooperatifin menfaatlerinin korunmasıdır.^[3] Zira iflasın ertelenmesi, İİK'nun 179. maddesinin birinci fıkrasında ifade edildiği gibi "şirketin ya da kooperatifin mali durumunun düzeltilmesi varlığı" haline dayanır. Bununla şirketlerin ya da kooperatiflerin faaliyetlerini devam ettirmeleri amaçlanmıştır. Ancak asıl amacın gerçekleşmesi ile ikincil bir sonuç oluşur.^[4]

Bir diğer ilmi yaklaşım; iflasın ertelenmesi kurumu ile öncelikle iflasın açılmasına nazaran daha yüksek bir oranda alacaklarına kavuşabilme imkanına sahip olan alacaklıların menfaatlerinin korunduğunu ileri sürmektedir. Hukuk sistemimiz alacaklıların mevcut durumlarının ağırlaştırılmasını önlemek ve hepsinin eşit olarak işlem görmesini sağlamak suretiyle, alacaklıların menfaatlerinin korunmasına öncelik tanımaktadır. Bu bağlamda kamu yararı ve hatta şirketlerin ya da kooperatiflerin menfaatleri ikinci planda kalmaktadır.^[5]

Mali durumu bozuk yani (rayiç değerler ile düzenlenmiş bilançodaki) aktifleri pasiflerini karşılayamayan şirketlerde; faaliyete devam edildiği takdirde mali

[2] Pekcanitez, Hakan (2005), "İflasın Ertenilmesi", İBD, Cilt: 79, Sayı:2, 2005, s.323.

[3] Atalay, Oğuz (2007), "Borca Batıklık ve İflasın Ertenilmesi", İzmir, Güncel Yayınevi, s. 66.

[4] Özalp, Ali Rıza (2013), "İflasın Ertenilmesi Etkilerinin Değerlendirilmesi", Muş Barosu Dergisi, s. 29.

[5] Öztekin, Selçuk (2007), "İflasın Ertenilmesi", Arıkan Basım Yayım, s.21-22.

durumda düzelme görülebileceği konusunda görüş hakimse, iflas talebi ile birlikte mahkemeye sunabilecekleri bir iyileştirme projesi ile birlikte şirketin iflasının ertelenmesini isteyebilirler. Bu kurum İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesinden başlayarak düzenlenmiş olan maddelerde detaylı olarak açıklanmaktadır. Yani; İflas erteleme davalarında iki tane maddi şart aranır. Birincisi şirketin aktifinin pasifini karşılamadığı **rayiç değer bilançosu**, ikincisi ise orta vadede şirketin Aktif/Pasif oranının yükseleceğine dair (makul, somut) **iyileştirme projesidir**.

İflasın ertelenmesi talebi ile gelen mahkemeler; yapacakları incelemeler sonucunda şirketin iyileşebileceği kanaatine varmaları durumunda şirketin iflasının bir yıl ertelenmesine karar verebilirler. Mahkeme, en fazla dört yıl olacak şekilde azami birer yıl şirketin iflasını erteleyebilir. Bu durumda; iflas erteleme süreci en fazla (1+4=) 5 yıl olabilmektedir.^[6] Bu süreçte şirketin durumu incelenir ve şirketin mali durumunda bir düzelme olmayacağı kanaatine varılırsa da şirketin iflasına hükmedilir.

İflasın ertelenmesi kurumunun, şirketin devamını sağlayıcı nitelikte bir kurum olmasının yanında bu süreçte borçlu aleyhine kamu alacaklarına ilişkin olarak 6183 sayılı Kanun'a göre yapılacak takipler ve icra takipleri yapılamaz. Başlamış olan icra takipleri durdurulur. Fakat alacaklıların mağdur olmaması için zaman aşımı ve hak düşürücü süreler de durur.

2.1. İflas Erteleme Başvurusu

İcra ve iflas hukukundaki; “fevkalade hâllerde, kusuru olmaksızın borçlarını yerine getiremeyen borçluya mühlet verilmesi” veya HMK 382’de sayılan üç halden biri olan “hâkimin resen harekete geçmesi” halleri düşünüldüğünde iflas ertelenmesi işlemi dava sayılmamaktadır. İflasın ertelenmesi prosedürü çekişmesiz yargıya dahildir^[7] ve öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır. Uygulanacak yargılama usulü, basit yargılama usulüdür.^[8]

Ancak iflasın ertelenmesi alacaklı tarafından talep edildiği takdirde çekişmeli; borçlu tarafından talep edildiği takdirde ise çekişmesiz bir yargılama faaliyeti olduğunu söylemek daha yerinde olacaktır.^[9]

[6] Öztekin, Selçuk (2007), “İflasın Ertenilmesi”, Arıkan Basım Yayım, s. 60.

[7] Türk, Ahmet, (1999), “Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları”, Ankara, s. 306.

[8] Pekcanitez, Hakan (2005), “İflasın Ertenilmesi”, İBD, Cilt: 79, Sayı: 2, s.356.

[9] Balcı, Şakir (2010), “İflasın Ertenilmesi Usul ve Esaslar”, Ankara, s.275.

Küreselleşen dünyada şirketler üretim ve ticaretten ziyade karşılığı olmayan finansal varlıklar ile oldukça entegre çalışmalarından dolayı mali bozukluklara ve iflas kurumuna oldukça hassas konuma gelmişlerdir. Kriz dönemleri haricinde dahi iflas kurumunun işleminin sadece şirketlerin kusuru olarak görmek doğru değildir. Bu sebeple orta veya uzun vadede aktif/pasif oranını iyileştirme ihtimali yüksek şirketlerin korunması ve onların kapanmasını engelleyerek faaliyetlerine devam etmesini sağlamak bir nevi kamusal bir yükümlülüktür. Devletin bu kamusal yükümlülüğünü yerine getirme yollarından birisi de yasalar çerçevesinde iflasın ertelenmesi kurumunun işletilmesidir.

Ekonomik ve finansal kurtarma kurumu olan iflasın ertelenmesi, şirketin borçlarını ödeyebilecek seviyeye gelmesi için şirkete ek süre verir. İflasın ertelenmesi her açıdan borca batık ve kurtarılması mümkün olmayan şirketlere değil, faaliyetlerine devam ettiği takdirde kendisini toplayabilecek gücü olan şirketler için işletilen bir müessesedir.^[10]

Yasaya göre yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dahil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak, iflasın ertelenmesini isteyebilir. Bu halde İcra ve İflas Kanunu'nun 179 ila 179/b maddeleri uygulanır. Yani ilgili yasa hangi hallerde iflasın ertelenmesi ile alakalı mahkemeye başvurulabileceği dört ana kural çerçevesinde şekillenmiştir. Bunları;

- (1) iflasın bir iyileştirme projesine bağlı olarak erteleneceği,
- (2) iyileştirme projesinin emredici nitelikte olması,
- (3) mahkemenin iflasın ertelenmesi talebi üzerine kayyumu derhal ataması,
- (4) erteleme halinde mahkemenin, erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 Sayılı Kanun'a göre yapılan takipler de dahil herhangi bir takip yapılamayacağı, önceden başlamış takipler varsa bunların durdurulmasından dolayı gerekli tedbirlerin sağlanması, şeklinde sıralayabiliriz.

2.2. İflas Erteleme Davasının Maddi Şartları

İflas ertelenmenin temel amacı; erteleme süresince şirketlerin aktiflerinin korunması, çalıştırılması ve bu şekilde pasiflerinin azaltılması bu sayede de borçların ödenebilir hale getirilmesidir. İflas erteleme kurumu, şirketin iflasının ertelenmesi suretiyle durumunun daha da ağırlaşmasını önlemek ve böylece

[10] Pekcanitez, H./Atalay, O./Sungurtekin-Özkan, M./Özekes, M. (2015), “İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı”, Ankara, s. 434

alacaklıların korunmasına öncelik tanınmaktadır. İflas erteleme kurumunun konkordatodan başlıca farklılığı; iflas erteleme imkanından sadece sermaye şirketleri ile kooperatiflerin yararlanması ve borca batık bir şirketin alacaklılarının katılımına bağlı olmaksızın kurtarılmasına imkân veren daha esnek bir kurum olmasıdır.^[11]

İflas erteleme talebinde bulunabilmek için belirli şartların oluşması gerekmektedir. Bilindiği üzere mal varlığının borca batık olup şirket aktiflerinin şirket yükümlülüklerini karşılayamadığı durumda şirket iflasını istemek zorundadır. Yani şirketin **borca batık olması** maddi açıdan bu talebin yapılabilmesi için ilk şarttır. İkinci olarak eğer bu böyle bir talep varsa şirketin bunun için hazırlanmış makul, somut bir **iyileştirme projesinin** de varlığı gerekmektedir. Yani şirket mali açıdan düzelebileceğine dair bir eylem planı ile mahkemeyi ikna etmelidir. İflasın ertelenmesi kararı verilmesi ve uygulanacak iyileştirme projesi neticesinde alacaklıların alacaklarının tahsil imkânının artmasını gerekli kılmamaktadır. Alacaklıların alacaklarını tahsil açısından, iflasın ertelenmesi kararı verilmesi yerine iflasın açılması kararı verilmesi durumuna göre daha kötü bir duruma girmemiş olmaları yeterlidir.^[12] Mahkeme tarafından verilecek iflas erteleme kararı sadece talepte bulunan firmayı değil onunla birlikte birçok firmayı etkileyeceğinden gerek iyileştirme projesi gerekse rayiç değer bilançosu titizlikle incelenmelidir. Aksi takdirde ya talepte bulunan firma ya da onunla iş yapan diğer firmalar mağdur olacaklardır. Erteleme talebinde bulunan yönetim organının (veya alacaklıların) iyi niyetli olması, alacaklıların haklarının korunması çerçevesinde önem taşıyan bir unsurdur. Hâkim bu konuda ikna olmalı ve şirket mallarının alacaklılardan kaçırılması niyetiyle hareket edildiğini gösteren belirtiler mevcutsa, erteleme kararını vermemelidir.^[13]

2.2.1. Borca Batık Olma (Rayiç Değer Bilançosu)

İflas erteleme talebinde bulunmanın öncelikli koşulu şirketin borca batıklık durumudur. Şirket yetkilileri, şirketin aciz durumda olduğunu gördükleri durumlarda ara bilanço düzenlemek zorundadır. Borca batıklık durumunun emarelerini; şirketin sahip olduğu üretim lisanslarını yitirmesi, şirketin sahip olduğu gayrimenkullerin kaybı, şirketin üretimde kullandığı hammadde kaynaklarının tükenmesi, şirketin ilişki içinde olduğu ve alacaklı olduğu büyük bir

[11] Özkan, Özgür (2015), "İflasın Ertilenmesi Kararının Alacaklılar ve Kamu İdaresi Açısından Etkileri", *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 99, s. 109.

[12] Muşul, Timuçin (2010), "İflasın Ertilenmesi", *İstanbul*, s. 32-33.

[13] Türk, Ahmet (1999), "Anonim Ortaklıkta Borca Batıklık ve Sermaye Kaybının Hukuki Sonuçları", *Ankara*, s. 323.

şirketin iflası, borsada meydana gelen gelişmelerden ötürü şirketin değerinde yaşanan büyük kayıplar, şirketin yabancı para borçlarının kur riskine bağlı olarak aniden artması vb. olarak sıralayabiliriz. Yani bu emareler şirketten kaynaklı olduğu gibi şirketten bağımsız olarak ülkede ve dünyada ortaya çıkan gelişmelere bağlı olarak da gelişebilir. Önemli olan eğer bu gibi belirtiler meydana geldiyse ve şirketin borca batıklık durumu ile alakalı olarak yetkililerde bir düşünce oluştuysa bir ara bilanço düzenlenir veya son yılın daha önceden hazırlanmış olan bilançosu ya da sonradan yapılmış rayiç değer bilançosuyla borca batıklık durumu belirlenir. Bu bilançonun önemli yanı şirketin gerçek malvarlıkları (binalar, makineler vb. dâhil) ve şirketin gerçek borçlarını rayiç değerleri ile gösterecek olmasıdır. Bu süreçte sahip olunan malvarlıklarının önemi de ortaya çıkmaktadır. Örnek verecek olursak şirketin sahip olduğu malvarlıklarından bir makineyi ele alalım. Makine bir bütün olarak müstemilatı ile satılabileceği gibi parça olarak da satılabilir, fakat burada dikkat edilmesi gereken husus bunun bir bütün olarak satıldığında mı yahut parça parça satıldığında mı daha çok gelir getireceğine dikkat edileceği hususudur. Yani özetle bilanço çıkarılırken malvarlıklarının borçları karşılayabilecek gerçek (rayiç) değerleri göz önüne alınmalıdır.

Mahkeme, sadece şirketin borca batıklık bildirimine dayanarak iflas veya erteleme kararı veremez. Davacının bu iddiasının, mahkeme tarafından (seçilen uzman bilirkişi kurulu marifeti ile) yapılacak araştırma ve tespitle doğrulanması gerekir.^[14] Eğer şirket borca batık halde değilse yani şirketin aktifleri yükümlülüklerini karşılayacak durumda ise bu şirket hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilemez.^[15]

2.2.2. İyileştirme Projesi

Eğer şirket iflasının ertelenmesini talep ediyorsa elinde somut deliller ve projeler olması ve bunlarla şirketin durumunun tekrar düzeleceğine dair bir ümit olması gerekmektedir. Mahkemeler sadece taleple bu kararı almamakta; şirketin bir düzeltme, bir iyileştirme projesi ve planı olup olmadığına da bakmaktadır.^[16] Devletin; büyük iş olanakları sağlayan şirketleri koruması gerekliliği,

[14] 19. HD. 28.1.1999, 7440 E, 232 K.; “...Şirketin aktifi bu şekilde saptandıktan sonra borca batıklık durumu tespit edilmeli şirket borca batık durumda değilse talep reddedilmelidir”. 19. HD, 30.12.2004, 7170 E, 13440 K. ve 19. HD, 7.12.2006, 8204 E, 11659 K. (<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/2004/m165-169.htm>), s.e.t. 28.11.2016

[15] Üstündağ, Saim (2009), “İflas Hukuku”, 8. Bası, İstanbul, s.36.

[16] 19. HD, 17.11.2005, 6312 E, 11314 K. (http://www.kazanci.com/kho2/ibb/1_ekim-31_ekim06.htm), s.e.t. 28.11.2016

iflasın ekonomik alanda sadece ilgili şirketi değil tüm bir ekonomiyi etkileyecek olması, batık durumda olan şirketin kurtarılmasının sadece ilgili şirkete değil komple bir ekonomiye sağlayacağı katkı vb. unsurlar iflas ertelenmesi talebinin olumlu karşılanmasının makul gerekçeleridir, fakat bu gerekçelerin yanında şirketin borca batıklık durumunu ortadan kaldıracabilecek bir iyileştirme projesi ve planı olması da gerekmektedir.

İyileştirme projesiyle hedeflenen borca batıklık durumunun ortadan kaldırılmasıdır. Burada temel gaye şirketin bir tüzel kişi olarak faaliyetlerini ve varlığını devam ettirebilmesinin sağlanması ve bunun için yeniden kâr elde ederek faaliyetlerini sürdürebileceği bir duruma getirilmesinin sağlanmasıdır. Özetle bu projede hedeflenen; günü kurtarmayı hedefleyen bir iyileştirme yapılması değil topyekûn bir iyileştirme yapılarak şirketin borca batıklık durumundan da öncesine ve şirketin kâr elde ederek faaliyetlerine devam etmesinin sağlanmasıdır. Burada böyle bir zorunluluk olmasının sebebi eğer sadece günü kurtarma gayesi güdülse şirketin tekrar iflas durumuna kolaylıkla gelebilecek olmasıdır. Bu sebeple şirketin iyileştirme gayesinin bir adım ötesini hedeflemesi normaldir. Bu sebeple iyileştirme projesi sadece ekonomik açıdan değerlendirilmemeli şirketin komple işletim yapısı, organizasyonu, yönetimi ve stratejisinde de düzenlemeler içermelidir.

Mahkemenin de iflasın ertelenmesi talebini olumlu karşılayabilmesi için sunulan projenin sadece şirketi iflas durumundan kurtaran bir proje değil aynı zamanda şirketi tekrar eski mali durumuna döndürerek kâr eden bir kurum olmaya getirecek bir iyileştirme projesi olması gerekmektedir. Bu kararın alınması için mahkemece bu projenin inandırıcı, ciddi ve uygulanabilir olarak görülmesi gerekmektedir.^[17] Aksi takdirde mahkeme şirketin iflasını isteyebilir.

Sunulan iyileştirme projesi kapsamlı olmalı ve hem şirketin organizasyonuna hem mali yapısına hem de yasal yapısına uygun iyileştirme tedbirleri uygulanması beklenmektedir.^[18] Yani hem şirketin üretiminin geliştirilmesi, işletmenin kârlı ve verimli yatırımlar yapması, şirketin yönetsel yapısının düzenlenmesi gibi organizasyonel iyileştirmeleri, hem mali nitelikte olan şirketin varlıklarının yeniden değerlendirilmesi, öz sermayenin yükseltilmesi, yeni kaynaklar oluşturulması, alacakların sermayeye dönüştürülmesi gibi tedbirleri, hem de vergi hukukuna, icra hukukuna ve ticaret hukukuna ilişkin alınacak hukuki tedbirleri kapsamalıdır.

[17] 19. HD, 7.4.2005, 2033 E, 3760 K.; 19. HD, 13.10.2005, 6649 E, 10006 K. (http://www.kazanci.com/kho2/ibb/1_mayis-31_mayis06.htm), s.e.t. 28.11.2016

[18] Yılmaz, Burcu (2009), "İflasın Ertelenmesi Talebinde İyileştirme Projesi", Mali Finans Yazıları, Sayı: 85, s. 45.

İyileştirme projesinde dikkat edilmesi gereken önemli hususları özetlemek gerekirse; iyileştirme projesinde mali durumunu iyileştirme ümidi olması gerekmektedir, iyileştirme projesinin şirketi borca batıklıktan kurtarması ve bunun somut belgelere/verilere dayanması gerekmektedir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunun (hüküm kurmaya elverişli)^[19] bilirkişi marifetiyle tespit edilmesi gerekmektedir.

3. RAYİÇ DEĞER BİLANÇOSU VE BİLANÇO DIŞI YÜKÜMLÜLÜKLER

Bilanço, bir kurumun belli bir andaki varlık ve bu varlığın kaynak durumunu gösteren, muhasebe kural ve ilkelerine uygun olarak oluşturulmuş çift yanlı bir çizelge olarak tanımlanmıştır.^[20] Yani bilanço bir açıdan anlık olarak şirketin durumunu gösteren bir fotoğraftır. Rayiç Değer Bilançosu ise yukarıda da bahsettiğimiz hususlar çerçevesinde eğer şirketin borçlarını ödemede bir acizyeti yönünde emareler belirmişse şirket yetkililerinin düzenlemek zorunda oldukları (rayiç değerler ile oluşturulmuştur) bilançodur. Bu bilançoda eğer şirket iflasın ertelenmesini talep ederse hedeflenen şirketin aktiflerinin şirketin pasiflerini karşılayamaması gerekmektedir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi de ilgili kararında (29.05.2008, 2008/5007 E., 2008/5881 K.) borca batıklık, iflası istenen sermaye şirketinin aktifinin pasifini karşılayamaması halidir şeklindeki kararıyla bu duruma genel bir çerçeve çizmiştir.

3.1. Rayiç Değer Bilançosu

Şirketin bu acizyetini göstermek için düzenlenecek ara bilanço normal bilançodan farklı olarak rayiç değerler esas alınarak düzenlenir. Bu bilanço şirketin malvarlıklarını eksiksiz ve doğru yansıtma amacını güder. Bu düzenlenen ara bilançonun malvarlığını eksiksiz olarak gösterebilmesi için bilançonun açıklık ve doğruluk ilkelerine göre düzenlenmesi gerekir.^[21]

Mahkeme, iflasın ertelenmesi talebiyle rayiç değer bilançosunu sunan şirketin gerçekte bu durumda olup olmadığının tespiti için bilirkişi görüşü alır. Şirket bunun ispatı için bu bilançoda yer alan bilgilerin doğruluğunu sunduğu

[19] 23. HD, 13.07.2015, 2014/4438 E, 5405 K. (<https://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/GelisimisDokumanAraServlet>) s.e.t. 05.11.2016

[20] Ayboğa, Hanifi, “Mali Durum Tablosu ve Kuramsal Yapısı”, <http://www.istanbulmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=57>, s.e.t. 13.10.2016

[21] Türk, Ahmet (1999), “Anonim Ortaklıkta Borca Batıklık ve Sermaye Kaybının Hukuki Sonuçları”, Ankara, s. 308.

ticari defterleri vb. kaynakları da mahkemeye sunar. Bilirkişi bu defterler ve belgeler üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda sunulan bilançonun doğru olup olmadığı yönünde raporunu hazırlar. Gerek şirket gerekse mahkemenin seçtiği uzman bilirkişi kurulu rayiç değer bilançosu hazırlarken şirketin sahip olduğu tüm malvarlıklarının piyasa (rayiç) değerlerini esas alır.^[22]

Bilançonun pasif kısmında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır;

- Borçların ticari defterlerde yer alması gerekir.
- Muvazaalı borçların gerçek mahiyeti ve miktarı tespit edilmesi gerekir.
- İflasın ertelenmesi süreci statik değil dinamik bir süreç olduğundan dolayı değil dava tarihi, keşif tarihi, karar tarihlerindeki borca batıklık oranı/ durumu farklılık arz edebileceği için son güncel durumun dikkate alınması gerekir.
- Bilançoda/pasifte nominal olarak borç gibi görünen ama reel olarak (borçluya ulaşamaması gibi) ödeme imkânı kalmayan borçlar dikkate alınmamalıdır.
- Buna ek olarak normalde bilindiği üzere ana bilançoda pasif tarafta yer alan şirketin sermayesi ve yedek akçeler bu olağanüstü durumda ara bilanço oluşturulurken şirketin borçları olmadığı için bu bilançoda yer almaz.

Özetle; borçlar konusunda dikkat edilmesi gereken husus şirketin borçları ödeme konusundaki acziyetinin tespiti değil, bilanço düzenlendiği tarihte şirket eğer tüm borçlarını ödemek isterse aktifinin buna yetip yetemeyeceğinin veya ne kadar yeteceğinin tespitidir.^[23]

O halde ara bilanço düzenlendiğinde üç durum meydana gelebilir: (1) şirketin borçları şirketin malvarlıklarından çoktur, (2) şirketin borçları şirketin malvarlıklarına eşittir, (3) şirketin borçları şirketin malvarlığından azdır. Eğer yetkililer şirketin borçlarının şirketin malvarlıklarını aştığını tespit etmişlerse bu durumu mahkemeye bildirmek zorundadır. Yetkililer ayrıca mahkemeye sadece şirketin iflas ertelemesi talebini bildiremezler. Şirketin iflası talebi de şirketin iflasın ertelemesi talebiyle beraber mahkemeye bildirilmelidir.

Fakat genel hatlarıyla baktığımızda (ipotek, rehin, teminat, kefalet gibi) bazı hesapların bu bilançolarda çelişkilere ve problemlere yol açtığı görülmektedir.

[22] 19. HD, 14.4.2005, 1324 E, 4049 K. (GÜNEL, M. İflas Davaları ve İflasın Ertelenmesi, Ankara 2006, s. 220-222).; 19. HD, 7.4.2005, 2033 E, 3760 K.; 19. HD, 12.11.2004, 7565 E, 11352 K.; 19. HD, 30.12.2004, 7170 E, 13440 K.; 19. HD, 30.12.2004, 5733 E, 13437 K. (<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd84.htm>), s.e.t. 28.11.2016

[23] Oğuz, Atalay (1996), "Anonim Şirketlerin İflası", İzmir, s. 54.

Şirketin ipotek, rehin, teminat, kefalet gibi borç, alacak ve yükümlülüklerin doğru değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu yükümlülüklerin doğru değerlendirilmemesi bilançonun yanlış olmasına sebep olacaktır ve telafisi imkânsız hatalara neden olabilecektir.

3.2. Bilanço Dışı Yükümlülükler

Şirketin genel bilançosunda yer alan öz sermaye ve yedek akçe gibi yükümlülüklerin rayiç değer bilançosunda yer almadığını yukarıda belirtmiştik. Bunun yanında mahkemeye sunulan rayiç değer bilançosunda yer almayan fakat şirketin sorumlukları içerisinde yer alan ve şirketi hukuki açıdan bağlayan başka (şarta bağlı) yükümlülükler de vardır. Bu (şarta bağlı) yükümlülükleri; (1) ipotek, (2) rehin, (3) garantörlük (4) kefalet ve alınan çeklerin veya alacak senetlerinin ciro edilmesinden doğan sorumluluklar olarak özetleyebiliriz. Bu yükümlülükler bir parasal değer hareketi olmadığı için aktifler ve pasifler içinde yer almaz^[24], nazım hesaplarda takip edilir.^[25]

Maliye Bakanlığı'nca 26.12.1992 tarih ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliği 1 ile belirlenen Tekdüzen Hesap Planındaki Hesap, Sınıf ve kümelerinden 9 numaralı Nazım Hesaplar konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamış sadece 9 grubun Nazım Hesaplara ayrıldığı belirtilmesi ile yetinilmiştir.^[26]

Nazım hesapta takip edilebilen ve aktif/pasif hesaplara içinde yer almayan bu haklar ile yüklenilen (şarta bağlı) yükümlülükler şirketi olum veya olumsuz etkileyebilir. Şirketin iyileştirme projesi devam ederken böyle bir riskin realize olması şirketin bu projesini olumsuz etkileyecek ve belki hedeflenen planların tutmamasında etkisi olacaktır. Bu nedenle ortaya çıkacak bu ekstra (şarta bağlı) yükümlülüklerin şirketin eksiksiz malvarlıkları ve gerçek borçlarını oluştururken rayiç bilanço ile birlikte doğru bir şekilde değerlendirilmelidir.

3.2.1. İpotek

İpotek, bir kişisel alacağın teminat altına alınmasını amaçlayan ve bir taşınmazın değerinden alacaklının alacağını elde etmesini sağlayan sınırlı bir ayrıntı

[24] Yalkın, Yüksel Koç (2001) "Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar" 12. Bası. Ankara, Turhan Kitabevi, s. 381.

[25] Sayılğan, Güven (2004), "Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama", Muhasebe ve Denetime Bakış, s. 69.

[26] Gün, Asım (1996), "Tekdüzen Hesap Planı'nda Nazım Hesaplar", M.Ü. Muhasebe-Finansman Ana Bilim Dalı Seminer Çalışması İstanbul.

haktır.^[27] Diğer mutlak haklar gibi ipotek de herkese karşı ileri sürülebilir ve rehinli alacaklıya öncelikle alacağı alma hakkı verir.^[28]

İpotek kavramı direkt bir borç olmadığı için bir nevi alacağı güvenceye almak amacıyla oluşturulan bir yöntem olduğu için alacağa bağlı bir hak olarak özetleyebiliriz. İpotek ile alacak arasında tek yönlü bir bağımlılık vardır. Yani ipotek alacağa bağlıdır fakat alacak ipoteğe bağlı değildir. Eğer bir alacak durumu oluşmuşsa bir ipotek tesisinden söz edilebilir fakat bunun tersi bir durum geçerli değildir.

Örneğin şirket kredi alabilmek için sahibi olduğu bir arsayı banka lehine ipotek ettiriyor. Finansman sıkıntısından dolayı şirket banka kredi taksitlerini ödeyemez ise aktifinde bulunan, ipotek verdiği arsa üzerinde bankanın hakkı doğuyor ve sonrasında şirketin aktifleri bu ipotek sebebi ile azalmış oluyor. Bu gibi riskler sebebi ile nazım hesaplarda takip edilen ipoteklerin doğru değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.2.2. Rehin

Hak sahibine, bir alacak yerine getirilmediği takdirde, rehnedilene paraya çevirterek bundan alacağını tahsil etmek yetkisini veren, eşyanın maliki başta olmak üzere herkese karşı ileri sürülebilir aynı hakka rehin hakkı denir.^[29] Ayrıca rehin sözleşmesini de tanımlamak gerekirse, bu sözleşme doğmuş veya hut doğabilecek olan para borcunun ve alacağının, teminat gösterilen taşınır, taşınmaz ve benzeri hakların zorla icra yoluyla satımı ile elde edilen satış ücretlerinden ayrıcalıklı olarak tahsili hakkını ve sorumluluğunu ortaya çıkaran hukuki işlemidir diyerek de tanımlayabiliriz.^[30] Rehin ile ipotek arasındaki en önemli fark rehinin taşınır ve ipoteğin taşınmaz olmasıdır. Sonuçları itibarı ile ipotek ile aynıdır.^[31]

[27] Sirmen, Lale (2016), “Eşya Hukuku”, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, s. 610.

[28] Aktepe, Sezin (2007), “İpoteğin Alacağa Bağlı Hak Olması ve Diğer Özellikleri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 6 Sayı:12, s. 179.

[29] Nomer, H. Nami; Ergüne, M. Serkan (2016), “Eşya Hukuku Cilt II Rehin Hukuku”, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, s. 57.; Esener, Turhan; Güven, Kudret (2015), “Eşya Hukuku”, Ankara, Yetkin Yayınları, 6. Baskı, s. 433; Ertaş, Şeref (2016), “Eşya Hukuku”, Ankara, Barış Yayınları, 13. Baskı, s. 534; Öztan, Bilge (2016), “Medeni Hukukun Temel Kavramları”, Ankara, Turhan Kitabevi, 41. Baskı, s. 914;

[30] Berzek, Ayşe Nur (2016), “Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri”, İstanbul, Beta Yayınları, 11. Baskı, s. 164.

[31] Uyar, T.; Uyar, A.; Uyar, C. (2015) “İcra ve İflâs Hukuku Rehberi”, C. 2, B.3, Ankara, s. 1601.

3.2.3. Garantörlük

Garantörlük kavramı bir nebze kefalet kurumuna benzemektedir. Her ne kadar genel olarak bankalarla özdeşleştirilen bir kavram olsa da garantörlük sebep olduğu yasal yükümlülükler dolayısıyla önemlidir. Garanti veren şirket, garanti sözleşmesi kapsamında sözleşme ile lehtarın sözleşme metninde yer alan ve muhatap için ekonomik açıdan yararlı bir olayın gerçekleşmemesi veyahut zararlı bir olayın meydana gelmesi nedeniyle ortaya çıkacak riskleri güvence altına alır.^[32] Bu garantörlük müessesesi de iflas erteleme talep eden borca batık şirketin (şarta bağlı) yükümlülükleri arasında yer alsa da bir yasal yükümlülük olarak bilançoda yer almayarak risk teşkil etmektedir.

3.2.4. Kefalet

Şirketin iflasın ertelenmesi talebiyle mahkemeye başvururken yaşanan bir diğer çelişki ise kefalet durumudur. Bilindiği üzere tarihte ve günümüzde borçlunun borcunu ödeyememesi durumuna karşı alacaklılar çeşitli tedbirler almışlardır. Bu tedbirlerin en önemlilerinden biri de kefalettir. Kefalet müessesesi, esas borçlu ve alacaklı haricinde bir üçüncü kişinin borçlunun borcunu ödeyeceğine dair teminat verdiği ve borcu ödemediği takdirde yükümlülüğü üzerine aldığı bir kurumdur.^[33] Kefalet kurumunun önemi iflas erteleme talep eden şirketin veyahut şirket ortaklarının kefil olduğu borçların, yükümlülükler arasında yer almama çelişkisidir. Bu durum iflas erteleme talep eden kurumun riskleri arasında yer almadığı takdirde iyileştirme projesi devam ederken ortaya çıkabilecek böyle bir risk/yükümlülük proje planını olumsuz etkileyecektir.^[34]

Ayrıca; iflas erteleme talebinde bulunan grup şirketlerinin finans kuruluşları ile kefalet işlemi içeren sözleşmelerinde, grup şirketler birbirlerine kefil yapılmaktadır. Dolayısıyla grup şirketin birinin pasifinde kredi borcu olarak görünen borç aynı zamanda diğer grup şirketinin nazım hesaplarında kefalet yükümlülüğü olarak görünmektedir. Bu uygulama ise mükerrer bir borç görüntüsü arz etmektedir. Pasifinde görünen kredi borcunu ödeyen bir şirket otomatik olarak kefil olan diğer grup şirketin bu kefalet yükümlülüğünü kaldırmış olacaktır. Bu hassas müteselsil yükümlülük ilişkisi rayiç değer bilançosunun değerlendirilmesi aşamasında dikkate alınmadığı takdirde telafisi mümkün olmayan

[32] Şahin, Turan (2010), “Üçüncü Kişinin Edimini Taahhüt”, Ankara, Yetkin Yayınlar, s.27.

[33] Gümüş, Mustafa Alper (2010), “Borçlar Hukuku Özel Hükümler”, C.2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 533-535.

[34] Yılmaz, Merve (2011), “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğunun Kapsamı” TBB Dergisi, Sayı: 97, s. 159-161.

hatalara sebep olacaktır. Dördüncü bölümde bu husus örnek uygulama ile detaylıca açıklanacaktır.

4. İFLAS ERTELEME TALEBİNDE BULUNAN ŞİRKETLERDE KEFALET UYGULAMASI VE ÇELİŞKİSİ

4.1. (Grup Olmayan) Şirketin Rayiç Değer Bilançosu ve Kefalet Durumu

Rayiç değer (Borca batıklık) bilançosunun şirketin gerçek malvarlığı değerlerini yansıtması gerekir. Bunun için tüm aktifler paraya çevirme değerleri yani piyasadaki satış sırasında gerçekleşebilecek fiyattan bilançoya geçirilmelidir. Örnek bir (detaysız) rayiç değer bilançosu üzerinde kefalet durumu ve rayiç değer hesaplamasını şu şekilde yapılır;

A Ltd. Şti. Rayiç Değer Bilançosu

AKTİF (VARLIKLAR)	KAYDI DEĞER	RAYIÇ DEĞER	PASİF (KAYNAKLAR)	KAYDI DEĞER	RAYIÇ DEĞER
I- DÖNEN VARLIKLAR	2.305.000,00	1.300.000,00	I- KISA VADELİ YAB.KAYNK.	5.940.000,00	4.940.000,00
A- Hazır Değerler	100.000,00	100.000,00	A- Mali Borçlar	3.000.000,00	3.000.000,00
C- Ticari Alacaklar	750.000,00	750.000,00	B- Ticari Borçlar	1.640.000,00	1.640.000,00
D- Diğer Alacaklar	0,00	0,00	C- Diğer Borçlar	50.000,00	50.000,00
E- Stoklar	100.000,00	100.000,00	D- Alınan Avanslar	0,00	0,00
F- Yıl.yay.İnş.ve On.Mal.	1.000.000,00	0,00	E- Yıl.Yay.İnş.ve Onr.Hak.Bed.	1.000.000,00	0,00
G- Gel.Aylara Ait Giderler	5.000,00	0,00	F- Öd.Vergi ve Diğ.Yas.Yük.	100.000,00	100.000,00
H- Diğer Dönen Varlıklar	350.000,00	350.000,00	G- Borç ve Gid.Karşılıkları	0,00	0,00
			H- Gel.Ayl.Ait Gelir/Gid.Tahak.	0,00	0,00
II- DURAN VARLIKLAR	7.695.000,00	5.850.000,00	I- Diğ.Kısa Vadeli Yab.Kaynk.	150.000,00	150.000,00
B- Diğer Alacaklar	50.000,00	50.000,00			
C- Mali Duran Varlıklar	50.000,00	50.000,00	II- UZUN VAD. YAB. KAYNK.	3.510.000,00	3.510.000,00
D- Maddi Duran Varlıklar	6.985.000,00	5.700.000,00	A- Mali Borçlar	3.000.000,00	3.000.000,00
E- Maddi Olm. Dur. Varlıklar	500.000,00	0,00	B- Ticari Borçlar	500.000,00	500.000,00
G- Gel.Yılı. Ait Gid/Gel.Tah.	10.000,00	0,00	D- Alınan Avanslar	10.000,00	10.000,00
H- Diğer Duran Varlıklar	100.000,00	50.000,00	III- ÖZKAYNAKLAR	550.000,00	0,00
AKTİF TOPLAMI	10.000.000,00	7.150.000,00	PASİF TOPLAMI	10.000.000,00	8.450.000,00

Kefalet (B Ltd. Şti'ye verilen)	1.000.000,00	1.000.000,00
---------------------------------	--------------	--------------

A Ltd. Şti.’nin rayiç değerler bilançosunda aktifleri toplam 7.150.000 TL ve pasifleri toplamı 8.450.000 TL’dir.

Borca Batıklık (Rayiç Değer) Oranı	
Kefalet Hariç (Aktif / Pasif)	85%
Kefalet Dahil (Aktif / Pasif)	76%

BK. m. 586’ya göre “Kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehinini paraya çevirmeden kefilin takip edebilir...”. BK hükümlerine göre, borç tamamen ödeninceye kadar müteselsil borçlunun-müteselsil kefilin sorumluluğu devam eder ve kefil, ancak ödediği miktar nispetinde alacaklının haklarına halef olur (BK. m. 596). Borçlu şirketten istenebilir hale gelen kefalet borçları, şirketin iflasın ertelenmesi döneminden önce imzaladığı sözleşmelere dayanıyorsa ve muvazaalı borç yaratma emareleri mevcut değilse borca batıklığın hesabında dikkate alınması gerekmektedir.

Bu durumda; örnek bilançodaki A Ltd. Şti.’nin borca batıklık bilançosundan yapılan hesaplamada borca batıklık oranı: %76’dır.

4.2. Grup Şirketlerde Rayiç Değer Bilançosu ve Kefalet Durumu

Tek şirketin rayiç değer bilançosu ve borca batıklık oranı hesabında uygulamada sorun ve çelişki yokken grup şirketlerinin iflas erteleme taleplerinde çelişkiler mevcuttur. Ortakları aynı veya büyük oranda benzer olan (grup) şirketleri her ne kadar ayrı tüzel kişilikler olsa da birbirlerine gerek ortakları bakımından gerekse kefalet, taşeronluk vs ilişkileri bakımından bir birlerine çok sıkı bağlı olabilmektedir. Bu sebeple grup şirketlerinden herhangi birisinin mali durumunun bozulması veya aktiflerinin pasiflerini karşılayamaması durumunda grup şirketlerinin de mali durumu bozulabilmektedir. Bu durumda ayrı tüzel kişilikler olarak bu grup şirketlerinin her biri İflas Erteleme talebinde bulunmaktadır. Grup şirketlerinin açtıkları iflas erteleme davalarında, şirketlerin birbirlerine olan kefaletlerinin yorumlanması farklılık arz etmektedir. Bu yorum farklılıklarını ve çözüm önerisini somutlaştırmak için yine yukarıda örnek verilen A Ltd. Şti. ile grup şirketi olan B Ltd. Şti. rayiç değer bilançosu üzerinden borca batıklık oranı hesaplaması yapalım;

B Ltd. Şti. Rayiç Değer Bilançosu					
AKTİF (VARLIKLAR)	KAYDI DEĞER	RAYIÇ DEĞER	PASİF (KAYNAKLAR)	KAYDI DEĞER	RAYIÇ DEĞER
I- DÖNEN VARLIKLAR	2.305.000,00	2.305.000,00	I- KISA VADELİ YAB.KAYNK.	4.940.000,00	4.940.000,00
A- Hazır Değerler	100.000,00	100.000,00	A- Mali Borçlar	3.000.000,00	3.000.000,00
C- Ticari Alacaklar	750.000,00	750.000,00	B- Ticari Borçlar	1.640.000,00	1.640.000,00
D- Diğer Alacaklar	0,00	0,00	C- Diğer Borçlar	50.000,00	50.000,00
E- Stoklar	1.105.000,00	1.105.000,00	D- Alınan Avanslar	0,00	0,00
F- Yıl.yay.İnş.ve On.Mal.	0,00	0,00	E- Yıl.Yay.İnş.veOnr.Hak.Bed.	0,00	0,00
G- Gel.Aylara Ait Giderler	0,00	0,00	F- Öd.Vergi ve Diğ.Yas.Yük.	100.000,00	100.000,00
H- Diğer Dönen Varlıklar	350.000,00	350.000,00	G- Borç ve Gid.Karşılıkları	0,00	0,00
			H- Gel.Ayl.Ait Gelir/Gid.Tahak.	0,00	0,00
II- DURAN VARLIKLAR	7.695.000,00	6.145.000,00	I- Diğ.Kısa Vadeli Yab.Kaynk.	150.000,00	150.000,00
B- Diğer Alacaklar	50.000,00	50.000,00			
C- Mali Duran Varlıklar	50.000,00	50.000,00	II- UZUN VAD.YAB.KAYNK.	3.510.000,00	3.510.000,00
D- Maddi Duran Varlıklar	6.985.000,00	5.995.000,00	A- Mali Borçlar	3.000.000,00	3.000.000,00
E- Maddi Olm.Dur.Varlıklar	500.000,00	0,00	B- Ticari Borçlar	500.000,00	500.000,00
G- Gel.Yılı.Ait Gid/Gel.Tah.	10.000,00	0,00	D- Alınan Avanslar	10.000,00	10.000,00
H- Diğer Duran Varlıklar	100.000,00	50.000,00	III- ÖZKAYNAKLAR	1.550.000,00	0,00
AKTİF TOPLAMI	10.000.000,00	8.450.000,00	PASİF TOPLAMI	10.000.000,00	8.450.000,00

Kefalet (A Ltd. Şti'ye verilen)	1.000.000,00	1.000.000,00
---------------------------------	--------------	--------------

B Ltd. Şti.'nin rayiç değerler bilançosunda aktifleri toplam 8.450.000 TL ve pasifleri toplamı 8.450.000 TL'dir. Bu durumda;

Borca Batıklık (Rayiç Değer) Oranı	
Kefalet Hariç (Aktif / Pasif)	100%
Kefalet Dahil (Aktif / Pasif)	89%

B Ltd. Şti.'nin kefalet yükümlülüğü dikkate alınmaz ise borca batık olmadığı görünüyor. Ancak yukarıda detaylı izah edildiği üzere kefalet yükümlülüğü; borca batıklığın hesabında dikkate alınması gerekmektedir. Dikkate alındığı zaman ise B Ltd. Şti.'nin borca batıklık oranı %89 olmaktadır.

Çelişki ve yanılğı bu noktada doğmaktadır. A Ltd. Şti. ve B Ltd. Şti. ayrı tüzel kişiliklerdir diye düşünülerek bu iki şirketin iflas erteleme taleplerinin ayrı dava konusu olması gerektiği düşünüldüğü zaman; A Ltd. Şti. borca batıklık oranı %76 ve B Ltd. Şti. borca batıklık oranı %89 olmaktadır. Fakat her iki şirketinde borca batıklık hesabında dikkate alınan kefalet yükümlülükleri aynı zamanda diğer grup şirketinin pasifi içinde yer almaktadır. Dolayısıyla mükerrerlik arz etmektedir. Yani A Ltd. Şti.'nin 1.000.000 TL tutarındaki kefalet yükümlülüğü B Ltd. Şti. pasifleri içerisinde yer alan mali borçların içerisinde zaten vardır. Aynı şekilde B Ltd. Şti.'nin 1.000.000 TL tutarındaki kefalet yükümlülüğü zaten A Ltd. Şti. pasifleri içerisinde yer alan mali borçların içerisinde mevcuttur.

Bu durumda grup şirketleri olan A ve B Ltd. şirketlerinin borca batıklık hesabında bilançolara topyekûn bakmak gerekmektedir.

Yukarıda bilanço örnekleri verilen şirketlerin (rayiç değer) aktif (7.150.000 TL + 8.450.000 TL=15.600.000 TL) ve pasifleri (8.450.000 TL + 8.450.000 TL=16.900.000) toplanarak, borca batıklık oranı hesaplandığında (15.600.000/16.900.000=) %92 çıkmaktadır. Grup şirketlerinin bilançoları birlikte değerlendirildiğinde hesaplanan borca batıklık oranı (%92) daha önce A ve B şirketleri için ayrı ayrı hesaplanan %76 ve %89 oranlarından daha yüksek ve daha rasyoneldir. Çünkü kefil olunan borç, asıl borçlu şirket veya kefil olan şirket tarafından ödendiği zaman her iki şirketin de yükümlülüğünden düşecektir.

4.2.1. İhtiyari Dava Arkadaşlığı ve Mecburi Dava Arkadaşlığı

Yasalardaki düzenleme, bir şirketin varlık ve tüzel kişiliği göz önüne alınmak suretiyle yapılmıştır. Oysa bazı hallerde şirketler de başka şirketin ortağı olabilmektedir veya farklı şirketlerin ortakları aynı olabilmektedir. Bu bağlamda üzerinde durulması gereken diğer bir konu, ortaklıklar nedeniyle aralarında bağlantı bulunan şirketlerin birden fazlasının mali durumunun bozulması nedeniyle ticaret mahkemesinde birlikte tek dava açmalarının veya ayrı ayrı açılmış davaların birleştirilmesinin mümkün olup olamayacağıdır.^[35] 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 57-60. maddeler arasında dava arkadaşlığına yer vermiştir. Dava arkadaşlığı, 1086 sayılı HUMK döneminde de vardır ancak HMK, mecburi / ihtiyari dava arkadaşlığını ayrı ayrı düzenlemiştir. Bir başka yenilik ise, HUMK döneminde olmayan, HMK 60. madde hükmüdür.

[35] Aydemir, Efrail (2010), "İflasın Ertelenmesi ve Konkordato", Ankara, Adalet Yayınevi, s. 63.

İhtiyari dava arkadaşlığı başlığı altında düzenlenmiş olan madde 57'ye göre; Birden çok kişi, aşağıdaki hâllerde birlikte dava açabilecekleri gibi aleyhlerine de birlikte dava açılabilir:

- a) Davacılar veya davalılar arasında dava konusu olan hak veya borcun, elbirliği ile mülkiyet dışındaki bir sebeple ortak olması.
- b) Ortak bir işlemle hepsinin yararına bir hak doğmuş olması veya kendilerinin bu şekilde yükümlülük altına girmeleri.
- c) Davaların temelini oluşturan vakıaların ve hukuki sebeplerin aynı veya birbirine benzer olması.

Madde metninde ihtiyari dava arkadaşlığının bulunabileceği durumlar bentler halinde sayılmıştır. Maddede sayılan halleri örneklendirmek gerekirse, (a) bendi için müteselsil kefillerin birlikte dava açabilmeleri ve/veya onlara karşı dava açılabilmesi; (b) bendi için, ortak işlem, mesela bir sözleşme ile ortak bir borca girmiş kişiler gösterilebilir. (c) bendiyle amaçlanan ise, usul ekonomisi ve içtihatlar arasındaki çelişkilerin önüne geçmektir. HMK 57. maddede sayılan bu üç halin hepsi grup şirketlerde olağan hallerdir.^[36] Mecburi dava arkadaşlığı başlığı altında düzenlenmiş olan madde 58'e göre; maddi hukuk açısından bir hakkın birden fazla kimse tarafından kullanılması veya ileri sürülmesi halinde tümü hakkında bir tek hüküm verilecekse burada zorunlu (mecburi) dava arkadaşlığı söz konusudur.

Mevcut yasada bir açıklama bulunmamakla birlikte gerek uygulamada gerekse ona paralel olarak yapılan düzenlemede yer verilen ihtiyari dava arkadaşlığı ise, ortak bir işlemle tüm davacılar yararına bir hak doğmuş olması veya kendilerinin bu şekilde bir yükümlülük altına girmiş bulunmaları yahut davaların temelini oluşturan vakıaların ve hukuksal nedenlerin birbirine benzer olması halini ifade eder. Ayrı açılmış davaların birleştirilmesinde de benzer ilkelerin varlığı aranır. İlk bakışta, her şirketin ayrı tüzelkişiliğe sahip olması nedeniyle, birlikte dava açamayacakları veya ayrı açılmış davaların birleştirmenin doğru olmayacağı sonucuna varılmaktadır. Ancak, birbirinde ortaklıkları bulunan veya ortaklık yapıları benzer olan grup şirketlerinden mali güçlük içine düşüp iflas aşamasına gelmiş bulunan bir şirket hakkında verilecek karar diğerini de etkileyecek nitelikte olmaktadır.

İhtiyari dava arkadaşlığı başlığı altında düzenlenmiş olan HMK madde 57'nin a, b ve c bentlerindeki (bendi için müteselsil kefalet, bir sözleşme ile ortak bir borca girmek, vakıaların ve hukuki sebeplerin aynı veya benzer olması

[36] Kuru, Baki (2016). "İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku", Ankara, Legal Yayıncılık, s. 802.

gibi) haller grup şirketlerinde sıkça rastlanılan durumlar olması sebebi ile iflas erteleme davası açan grup şirketlerin ihtiyari dava arkadaşlığı tercih edilebilir, mümkün hatta makul görünmektedir.

İhtiyari dava arkadaşlığında, dava arkadaşları, birbirinden bağımsız olarak usuli işlemler yapabilir, ayrı savunma yapabileceği gibi ayrı ayrı delil de sunabilirler. İhtiyari dava arkadaşlarının birbirinden bağımsız olmalarından dolayı, bazılarının talepleri kabul edilirken, bazılarının reddedilmesi mümkün olabilir.

Örneğin; Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 7/4/2005 tarih ve 2005/448 E., 2005/3753 K. sayılı kararı (yayınlanmamış). Bu kararın Karşı Oy yazısı ilginçtir: "...Kanun koyucu 'şirketler' veya 'kooperatifler' dememiş, aksine "ŞİRKET" veya "KOOPERATİF" demek suretiyle davacının çoğul değil, tekil olacağını göstermiştir... Üç ayrı şirketin ter bir davada iflasın ertelenmesini isteyebileceklerinin kabulü, ayrı dava konusu yapılması halinde ayrı ayrı yatırmaları gereken harçtan da kaçınmalarına imkân verecektir. Harçlara ilişkin düzenlemeler kamu düzeninden sayıldığından başlı başına bu husus bile birden çok gerçek veya tüzel kişinin aynı davada iflasın ertelenmesini istemelerine engel teşkil etmemektedir... Öğretide ve uygulamada iflas ve konkordato istemlerine ilişkin davaların münferiden açılması gerektiği düşüncesi hakimdir... İflasın ertelenmesi davasında da bu görüşlere paralel davranılmalıdır. Zira iflasın ertelenmesi davasının reddi gerektiğinde, bir diğer ifadeyle borca batıklığın tespit edildiği ve iyileştirme projesinin uygun görülmediği hallerde mahkemece şirketin iflasına karar verilecektir. İflasın ertelenmesi davasının sonuçlarından biri de iflasın açılmasıdır. Birden çok borçlunun iflası bir dava içinde istenemeyeceği gibi birden çok borçlunun iflasın açılması sonucunu doğuracak olan iflasın ertelenmesi davasını da birlikte açmalarına imkan bulunmamaktadır..."^[37]

Nitekim Yargıtay 23. Hukuk dairesinin 21.2.2014 tarih, 2013/7061 Esas ve 2014/1234 sayılı kararında^[38]: "*Dava, aralarında organik bağ bulunan grup şirketlerin iflaslarının ertelenmesi istemine ilişkindir. İflasın ertelenmesi talebinde bulunan birden fazla sermaye şirketinin talebi ayrı ayrı değerlendirileceğinden ve erteleme koşullarının talepte bulunan her şirketin kendi mali yapısı içinde gerçekleşip gerçekleşmediği aranacağından birlikte talepte bulunabilirler.*" ifadesiyle iflas erteleme davasının birlikte açılacağı kabul edilirken, Yargıtay 19. Hukuk dairesinin 2.4.2009 tarih, 2008/11361 Esas ve 2009/2592 sayılı kararında^[39] ise:

[37] Öztek, Selçuk (2005), İflasın Ertenmesi, Bankacılar Dergisi, Sayı: 53, s. 35.

[38] 23. HD, 21.2.2014 tarih, 2013/7061 E. ve 2014/1234 K. (<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd90.htm>), s.e.t. 28.11.2016.

[39] 19. HD. 2.4.2009 tarih, 2008/11361 E. ve 2009/2592 K. (<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/2004/m170-184.htm>), s.e.t. 28.11.2016.

“Dava iflasın ertelenmesine ilişkindir. Öğretide ve uygulamada iflas ve konkordato istemlerine ilişkin davaların münferiden açılması gerektiği düşüncesi hakimdir. İflasın ertelenmesi taleplerinde de bu görüşlere paralel davranılmalıdır. Zira iflasın ertelenmesi isteminin reddi gerektiğinde, bir diğer ifadeyle borca bataklığın tespit edildiği ve iyileştirme projesinin uygun görülmediği hallerde mahkemece şirketin iflasına karar verilecektir. İflasın ertelenmesi talebinin sonuçlarından biri de iflasın açılmasıdır. Birden çok borçlunun iflası bir dava içinde istenemeyeceği gibi birden çok borçlunun iflasının açılması sonucunu doğuracak olan iflasın ertelenmesi de birlikte istenemez.” ifadesi ile belirttiği gerekçe ile iflasın ertelenmesinin birlikte talepte bulunulamayacağına hükmetmiştir.

Mecburi dava arkadaşlığı, ayrı hüküm verilmesi olanağının bulunmadığı, bir hakkın maddi hukuka göre birden fazla kimse tarafından kullanılabilmesinin mümkün olduğu hallerde söz konusudur. Örneğin, asıl borçlu ile ipotek veren arasında mecburi dava arkadaşlığı söz konusudur. Bunlar ancak birlikte hareket edebilir ve haklarında aynı hüküm verilir. Mecburi dava arkadaşları tek başına dava açamayacağı gibi, bunlardan yalnızca birine karşı da dava açamaz. Buna paralel olarak temyize başvurma gibi işlemler de yine mecburi dava arkadaşlarıncı ancak birlikte yapılabilir.^[40]

4.2. Grup Şirketlerde Rayiç Değer Bilançosu ve Kefalet Durumu başlığı altında detaylıca incelendiği üzere grup şirketlerinde özellikle HMK madde 57'nin a, b hallerine sıkça rastlanıldığı için grup şirketlerindeki bu müteselsil kefalet durumları rayiç değer bilançosunu ve sonrasında hesaplanan borca batıklık oranını etkilemektedir. Sonucu etkileyici bu bağlantı nedeniyle, bu haldeki grup şirketlerinin mecburi dava arkadaşlığı söz konusudur. Borca batıklık oranı hesabında ki farklılık bu davaların birleştirilmesini mecburi kılmaktadır.

5. SONUÇ

Bu durum itibarıyla yukarıda açıklanan şekilde aralarındaki ticari ilişkinin birbirini etkileyen şirketlerin iflasın ertelenmesi istemiyle birlikte tek bir dava açmaları mümkün olduğu gibi, ayrı açılmış davaların birleştirilmesine yasal bir engel bulunmamaktadır. Ne var ki tek dava kapsamında her şirketin durumunun ayrı ayrı değerlendirilerek karar verilmesi kaçınılmazdır.

Mevzuatımızda; ihtiyari dava arkadaşlığı veya mecburi dava arkadaşlığının söz konusu olup olmadığı yönünden açık bir düzenleme bulunmamaktadır. İhtiyari dava arkadaşlığı davaların birleştirilmesi yoluyla da mümkün olduğundan

[40] Kiraz, Taylan Özgür; Başoğlu, Gizem (2015), “Gerekçeli 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat”, Ankara, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, s.415.

birbiri ile ilgisi olan davaların benzer sebep kavramı içerisinde değerlendirilerek bağlantının varlığı kabul edilmeli ve bu davalar birlikte görülebilmelidir. Zira bu durum çelişkili kararların önüne geçeceğinden usul ekonomisine de uygun düşmektedir. Ayrıca aynı gruptaki şirketlerin birbirlerine kefil olması durumunda, şirketlerden sadece birinin iflas erteleme talebinin kabulü; iflas erteleme talebi kabul edilmeyen grup şirketi alacaklılara karşı korumasız kalması ve talebi kabul edilen şirketin borçlarını da üstlenmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu durum genellikle kefil şirketin iflası ile sonuçlanmakta ve iflas erteleme kurumundan umulan kamusal yararın fiilen elde edilememesine yol açmaktadır.

Grup şirketlerinin birbirlerinin borcuna kefil olması durumunda, (şarta bağlı) yükümlülükler arasında yer alan kefalet; grup şirketlerinin bir tanesinin pasifleri/ borçları arasında iken aynı meblağ diğer (grup) şirketin kefalet yükümlülüğü altındadır. Aynı yükümlülük tutarının aynı iki şirketin yükümlülükleri arasında nazara alınarak borca batıklık oranı hesaplamak veya kefaleti nazara almamak telafisi mümkün olmayan hatalara neden olmaktadır.

İflasın ertelenmesi talebinde bulunan grup şirketlerin talebi ayrı ayrı değerlendirileceğinden ve erteleme koşullarının talepte bulunan her şirketin kendi mali yapısı içinde gerçekleşip gerçekleşmediği aranırken grup şirketlerinin birbirlerine olan kefalet durumu önem arz etmektedir. İster birleştirilmiş dava olsun ister tek dava olsun, borca batıklık oranları ayrı ayrı hesaplandıktan sonra grup şirketlerinin rayiç değer bilançoları konsolide edilerek mükerrerlik arz eden kefaletler nazara alın(may)arak daha efektif, konsolide bir borca batıklık oranı bulmak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aktepe, Sezin (2007), “İpoteğin Alacağa Bağlı Hak Olması ve Diğer Özellikleri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 6 Sayı:12,

Atalay, Oğuz (2007), “Borca Batıklık ve İflasın Ertelemesi”, İzmir, Güncel Yayınevi,

Ayboğa, Hanifi, “Mali Durum Tablosu ve Kuramsal Yapısı”, <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=57>, s.e.t. 13.10.2016

Aydemir, Efrail (2010), “İflasın Ertelemesi ve Konkordato”, Ankara, Adalet Yayınevi,

Balcı, Şakir (2010), “İflasın Ertelemesi Usul ve Esaslar”, Ankara,

Berzek, Ayşe Nur (2016), “Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri”, İstanbul, Beta Yayınları, 11. Baskı,

Ertaş, Şeref (2016), “Eşya Hukuku”, Ankara, Barış Yayınları, 13. Baskı,

Esener, Turhan; Güven, Kudret (2015), “Eşya Hukuku”, Ankara, Yetkin Yayınları, 6. Baskı,

Gümüüş, Mustafa Alper (2010), “Borçlar Hukuku Özel Hükümler”, C.2, Vedat Kitapçılık, İstanbul,

Gün, Asım (1996), “Tekdüzen Hesap Planı’nda Nazım Hesaplar”, M.Ü. Muhasebe- Finansman Ana Bilim Dalı Seminer Çalışması İstanbul.

Kiraz, Taylan Özgür; Başoğlu, Gizem (2015), “Gerekçeli 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat”, Ankara, Adalet Yayınevi, 2. Baskı,

Kuru, Baki (2016). “İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku”, Ankara, Legal Yayıncılık,

Muşul, Timuçin (2010), “İflasın Ertelemesi”, İstanbul, s. 32-33.

Nomer, H. Nami; Ergüne, M. Serkan (2016), “Eşya Hukuku Cilt II Rehin Hukuku”, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı,

Oğuz, Atalay (1996), “Anonim Şirketlerin İflası”, İzmir,

Özalp, Ali Rıza (2013), “İflasın Ertelemesi Etkilerinin Değerlendirilmesi”, Muş Barosu Dergisi,

Özkan, Özgür (2015), “İflasın Ertelemesi Kararının Alacaklılar ve Kamu İdaresi Açısından Etkileri”, Sayıştay Dergisi, Sayı: 99,

Öztañ, Bilge (2016), "Medeni Hukukun Temel Kavramları", Ankara, Turhan Kitabevi, 41. Baskı,

Öztek, Selçuk (2007), "İflâsın Ertelenmesi", Arıkan Basım Yayım,

Pekcanıtez, H./Atalay, O./Sungurtekin-Özkan, M./Özekes, M. (2015), "İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı", Ankara,

Pekcanıtez, Hakan (2005), "İflâsın Ertelenmesi", İBD, Cilt: 79, Sayı:2, 2005,

Sayılgan, Güven (2004), "Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama", Muhasebe ve Denetime Bakış,

Sirmen, Lale (2016), "Eşya Hukuku", Yetkin Yayınları, 4. Baskı,

Şahin, Turan (2010), "Üçüncü Kişinin Edimini Taahhüt", Ankara, Yetkin Yayınlar,

Türk, Ahmet, (1999), "Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları", Ankara,

Uyar, T.; Uyar, A.; Uyar, C. (2015) "İcra ve İflâs Hukuku Rehberi", C. 2, B.3, Ankara,

Üstündağ, Saim (2009), "İflâs Hukuku", 8. Bası, İstanbul,

Yalkın, Yüksel Koç (2001) "Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar" 12. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi,

Yılmaz, Burcu (2009), "İflâsın Ertelenmesi Talebinde İyileştirme Projesi", Mali Finans Yazıları, Sayı 85,

Yılmaz, Merve (2011), "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğunun Kapsamı" TBB Dergisi, Sayı: 97,

MAHKEME KARARLARI

23. HD, 21.02.2014, 2013/7061 E. ve 2014/1234 K.

23. HD, 13.07.2015, 2014/4438 E, 5405 K.

19. HD. 2.4.2009 tarih, 2008/11361 E. ve 2009/2592 K.

19. HD, 7.4.2005, 2033 E, 3760 K.;

19. HD, 7.4.2005, 2033 E, 3760 K.

19. HD, 7.12.2006, 8204 E, 11659 K.

19. HD, 30.12.2004, 7170 E, 13440 K

19. HD, 30.12.2004, 5733 E, 13437 K.
19. HD, 17.11.2005, 6312 E, 11314 K.
19. HD, 14.4.2005, 1324 E, 4049 K.
19. HD, 13.10.2005, 6649 E, 10006 K.
19. HD, 12.11.2004, 7565 E, 11352 K.

